

Nove naloge gozdarstva pri umiranju gozda

Pešanje gozdov je v zadnjih 30 letih splošen pojav v industrijsko razvitem svetu. Tako je na primer v Evropi ogroženih 6 milijonov ha gozdov, zanesljivemu propadu pa je zapisanih 4 milijarde m³ lesa, kar predstavlja 5 letnih etatov srednje in severne Evrope.

Tudi v domačih virih najdemo prve zapise o povečanem propadanju predvsem jelovih gozdov že pred 30 leti. Vendar je od takrat moralo preteči še 20 let, predno so taka poročila postala vznemirajoča. Prav v osemdesetih letih smo spoznali, da propadanje gozdov v Sloveniji prav nič ne zaostaja za propadanjem v sosednjih deželah. Gozdovi Šaleške in Meziške doline dobesedno izginjajo. Propadanje jelovo-bukovega gozda pri naših sosedih v Gorskem Kotarju je močnejše kot v Pomurju — simbolu onesnaženosti zaradi industrije. V nekaterih predelih Trnavske planote so gozdarji zaradi hitrega propadanja prisiljeni sekati dvakrat toliko lesa kot v normalnih razmerah. S podobnimi težavami se srečujejo tudi gozdarji Notranjske in Kočevske.

Današnje gozdarstvo je pripravljeno na ravnanje z zdravim gozdom. Ker pa očitno že nekaj časa nimamo več opravka z zdravim temveč z bolnim gozdom, mora gozdarstvo v temeljih spremeniti svoje vedenje in ravnanje z njim. To je bil tudi osnovni moto republiškega seminarja o nalogah gozdarstva pri umiranju gozdov, ki je bil v Topolšnici od 18. — 21. novembra lani. Udeležilo se ga je okoli 100 gojiteljev in urejevalcev. Gostitelji so bili gozdarji GG Nazarje, ki so pod strokovnim vodstvom profesorja Mlinška seminar izredno dobro pripravili.

Namen seminarja je bil predvideti bodoče dogajanje z gozdovi do leta 2000 in posledice, ki bodo iz takega stanja izhajale.

Seminar se je začel s pogledom v preteklost. Poročevalci iz vseh gozdnih gospodarstev so za svoja področja predstavili izredne dogodke v gozdovih tudi do 100 let nazaj. Iz teh poročil je bilo jasno razbrati, da katastrofe kot so žledolomi, vetroolomi, snegolomi, gradacije podlubnikov itd. pravzaprav niso posebnost zad-

njih desetletij, ampak že dolgo znani pojavi, ki jih gozdovi vedno znova preživljajo. Nova bistvena elementa poškodovanosti gozdov v zadnjem času pa sta onesnaženost zraka in preštevila divjad, ki izredno obremenjuje oslabele gozdove, predvsem pa zavira njihovo obnovo.

Sledila je vrsta predavanj s področja gojenja, varstva, lovstva, urejanja, izkoriščanja, pa tudi negozdarskih področij (medicina, sociologija). Razprave, ki so sledile predavanjem so bile na trenutke tudi precej burne, kar kaže na občutljivost teme.

Da bi bilo kreativno delo pri izdelavi scenarijev omogočeno kar največjemu številu udeležencev, smo bili razdeljeni v 6 skupin. Skupine so bile

formirane iz članov dveh ali treh GG-jev s podobnimi razmerami. Novomeščani smo v skupini s Kočevarji hitro našli skupno točko: Kočevski Rog s propadanjem jelovih gozdov. Po temeljiti analizi stanja smo skušali izdelati scenarij bodočih dogajanj v teh gozdovih, ki je naslednji:

— če se ne bodo pojavili novi onesnaževalci zraka (TE Plomin II), v Rogu ni pričakovati skokovitega, ampak zmerno poslabšanje stanja gozda,

— pomlajevanje gozdov v Rogu bo pri nepomembnem zniževanju števila jelenjadi še naprej otežkočeno, — pretekle in sedanje napake v gospodarjenju z gozdovi (starost, debelina, poškodovanost) bodo še dolgo vplivale na stanje sestojev,

— zaradi nerazumevanja družbe je še naprej pričakovati pritiske na etate.

Ob velikih gospodarskih neuspelih bodo nelesne funkcije gozdov premalo upoštewane.

Pričakovano stanje bo imelo vrsto posledic:

— onemogočeno bo ciljno gospodarjenje,

— povečal se bo obseg vrst gojitvenih ukrepov, ki bodo malopovršinski in zato dražji kot doslej,

— zaradi spremenjenosti sestojev bodo spremenjene tudi splošnokoristne funkcije gozdov,

— manjši bo prirastek in lesna zaloge, drobnejši bodo lesni sortimenti, slabša bo kakovost, slabša bo izkoriščenost rastišč,

— povečal se bo delež smreke, vendar ne preko dopustne meje — odmik od sonaravnosti ne bo prigrab,

— smreka kot tretja drevesna vrsta (ob jelki in bukvi) bo pozitivno vplivala na bodoči razvoj sestojev in konkurenco drevesnih vrst,

— skupinska primes smreke ne bo pomenila večje labilnosti sestojev,

— vse vrste so ogrožene, ujme pa tudi ne izbirajo veliko,

— finančno stanje gozdnih gospodarstev bo slabše zaradi manjvrednih sečenj, potrebnega bo več denarja, na razpolago pa ga bo manj,

— samovzdrževanje gozdarstva bo vprašljivo.

Seveda je glavna naloga gozdarjev ukrepati tako, da bomo naštetih posledice kar najbolj omilili. Tako bo nujno potrebno:

— vse posege v gozd dobro pretehtati (dinamično gozdno-gojitveno in sečno-spravilno načrtovanje),

— glasno opozarjati javnost na dolgoročno zmanjšanje vseh funkcij gozdov,

— ohraniti vse vitalno drevje,

— povečati obseg gojitvenih del,

— od družbe doseči sofinanciranje bioloških vlaganj,

— smreko vriašati kot tretjo gospodarsko vrsto do deleža, ki omogoča sonaravnost,

— težiti za zgodnjo stabilizacijo vseh sestojev (zgodnja redčenja),

— racionalizirati vsa dela pri gospodarjenju z gozdovi,

— oceniti škode po divjadi po enotni metodologiji ter zahtevati povračilo škod,

— stalež divjadi spraviti v normalne okvire,

— izločiti površine za prehrano in bivanje divjadi,

— izdelati kataster glavnih onesnaževalcev okolja,

— težiti za zaposlovanjem domačinov (navazanost na gozd),

— vzpostaviti stalno opazovalno službo, ki mora biti sestavni del gozdarjevega rednega dela.

Zadnji del seminarja se je začel z ogledom kmečkih gozdov, ki propadajo zaradi dima iz Šoštanske TE.

Etat v teh gozdovih uresničujejo samo s posekom suhega drevja, vendar se zaloga kljub temu hitro znižuje.

Kmetje, ki so jim bili bogati smrekovi gozdovi glavni vir preživljanja, tako na svojih kmetijah nimajo več zagotovljene eksistence. S pomočjo gozdarjev so pri upravi elektrarne dose-

gli, da jim izplačujejo odškodnino za zmanjšan prirastek v teh gozdovih. Vendar bogastvo gozdov ni samo v priraščanju lesa. Treba je reči, da se tega vse bolj zaveda tudi negozdarska javnost. Občinska vodstva velenjske občine vse pogosteje prihajajo navzkriž z elektrogospodarstvom, ki se je končno moralo odločiti za gradnjo čistilnih naprav na dimnikih.

Kaj grozi omenjenim kmetom, smo dve uri kasneje videli v okolici rudnika Mežica, kjer na več sto ha gozda ni več. Svinčenim in žveplnimstrupom je podleglo tudi zadnje grmičevje in najodpornejše trave. Gola peščena in skalnata pobočja odlagajo vse več materiala v Mežo, od

časa do časa mora naslednji gorski kmet zapustiti mrtvo domačijo.

Nekaj optimizma je vzbujal ogled gozdov v okolici Raven. Propadajoči gozdovi so se že nekaj let po uvedbi čistejših tehnologije v železarni začeli hitro obnavljati. Po višinskem priraščanju iglavcev v zadnjih letih se da skoraj do leta natančno ugotoviti, kdaj je železarna zaprla dimnike. Ali bodo pravočasno ugasnili velike dimnike tudi drugje? Bomo uspeli vsaj z namestitvijo čistilnih naprav? Primer Mežice, kjer je za to prepozno, se ne sme ponoviti.

PETER DULAR, dipl. inž.

Redčenje v nasadih gladkega bora v Beli krajini (TOK Gozdarstvo Črnomelj)

Videti je, kot da smo imeli gozdarji pred 25-letni denarja na pretek, saj smo snovali zelo obsežne nasade hitrorasločih iglavcev na slabo izkoriščanih kmetijskih zemljiščih. Načrtovana obhodnja je bila 25 — 30 let, kakor so predvidevale pogodbe z lastniki zemljišč. Seveda nihče ni jemal resno načrtovane obhodnje, saj gozdarji vemo, da se narave ne more prisiliti.

Kot posledico uspešnih pogozdovanj imamo danes na področju Bele krajine preko 1000 ha nasadov, ki bi po takratnih načrtih sedaj prihajali v žetveno dobo. Dejansko so ti nasadi v razvojni fazi, ko se je največji prirastek šele pričel. Skrajno negospodarno bi bilo, če bi po preteku načrtovane obhodnje te nasade posekali, zato smo se z ureditvenimi načrti odločili, da jih vključimo v gozdnogospodarske oddelke z dolgoročnimi cilji večnamenskih gozdov. Sedaj torej ne moremo govoriti o lesnih nasadih, temveč so to umetno osnovani gozdovi iglavcev, za katere veljajo vsi predpisi zakona o gozdovih. Ti gozdovi so v razvojni fazi drogovnjaka, zato so nujno potrebni redčenja. Predvsem v sestojih gladkega bora (*Pinus strobus*) napadejo že tudi pomembne količine sicer manjvrednih lesnih sortimentov, ki jih nikakor ne smemo pustiti v gozdu. Tu pa se težave pravzaprav šele prično. Pogozdene površine so v glavnem last več lastnikov. Meje parcel niso označene in jih je zelo težko določiti. Strukture nasadov so heterogene, skupinska mešanost smreke, gladkega bora in macesna, zato so tudi količine, ki napadejo pri redčenju na različnih parcelah različne po enoti površine. Ker v zasebnem sektorju lastnik gozda po zakonu mora dobiti nujni delež (najmanj 5% prodajne vrednosti) ne glede na stroške ukrepa in ker so vrednosti napadlih lesnih sortimentov po večini nižje od stroškov, smo se le s težavo odločili za izvajanje teh del.

Kljub omenjenim težavam smo v letu 1986 izdelali gojitveni in sečno spravilni načrt nasada Kobilec, to je odd. 119 in 209 GGE Črnomelj, ki leži južno od vasi Bojanci v k. o. Bojanci in Belčji vrh. Površina tega nasada znaša okoli 71 ha. Od tega je zasebnih 51,68 ha ali skoraj 73 odstotkov.

Iz arhiva je razvidno, da je bil sestoj osnovan kot lesni nasad v letih 1962 in 1963. Sestoji so dokaj pisani: skupinska mešanost smreke (44 odst.) in gladkega bora (56 odst.). Skupinam smreke je posamično primešana duglazija. V posamezni primesi se javljajo še hrast, breza, beli gaber in domači kostanj, ki ga močno uničuje rak. Lesna zaloga v sestojih smreke je 200 — 300 m³ po ha, v sestojih gladkega bora pa do 400 m³/ha. Povprečni lesni prirastek ocenjujemo od 8 do 16 m³/ha, tekoči letni pa celo prek 25 m³/ha. Zasebne gozdove poseduje 26 lastnikov, ki imajo sestoje v 42 parcelah. Povprečna površina na lastnika znaša okoli 2 ha, povprečna velikost parcele pa je 1,23 ha. Lastniki so se strinjali, da prvi poseg (redčenje) v celoti opravijo delavci toka, s tem da se neto izkupiček (dobiček) razdeli lastnikom po deležu površin, kar je edinstven primer v našem toku. To nam je znatno poenostavilo delo. Ker je odkazana masa v sestojih gladkega bora mnogo večja kot v smrekovih sestojih, smo izdelali posnetek kultur po posameznih parcelah (kartiranje kultur) in izračunali delež gladkega bora oziroma smreke na površino posameznega lastnika. Objekt smo nato razdelili na devet delovnih polj, označili potrebne vlake in drevje odkazali. Seveda v kulturah iglavcev nimamo nobenih izkušenj z odkazili in tudi praktičnih navodil nismo imeli, zato nam bodo posledice naših ukrepov (upam, da ne bodo negativne) dragocena šola pri podobnih ukrepih v drugih podobnih objektih.

Odkazilo je bilo izvedeno na okoli 30 ha kultur gladkega bora. Skupaj smo odkazali 4904 drevesa v ocenjeni neto masi 1100 m³, kar znaša 163 dreves, oziroma 37 m³ na dan. Jakost redčenja znaša okoli 10 odst. mase ali približno tekoči prirastek dveh let.

Težišče odkazila je predvsem na drevju poškodovanem od mehurjvke in snega, ter na odstranitvi silakov na robovih smrekovih jeder. Zaradi specifičnosti sečenj in spravila v nasadih gladkega bora (drevja zaradi prepletenosti vej ni možno ročno podirati) smo se odločili za neobičajno organizacijo skupinskega dela. Ker v pravilniku o normiranju pri

GG Novo mesto nimamo skupinskih normativov za sečno in spravilo lesa, smo poskušali računsko prilagoditi obstoječe normative novi organizaciji dela. Po izračunu bi sklepali, da je najugodnejša oblika organizacije štirje sekači na en traktor IMI 560, saj bi po izračunu živega dela na m³ posekanega in spravljeneza lesa na razdalji 200 metrov (v ravnini) pričakovali 2,91 m³ posekanega in spravljeneza lesa na sekaško dnino ob predpostavki, da je vrednost strojne ure traktorja enaka 2,32 sekaške ure. V tem primeru bi bil po izračunih traktor 100 odstotno izkoriščen. V organizacijski obliki 3 sekači na en traktor lahko po tej matematični poti pričakujemo učinek 2,80 m³ posekanega in spravljeneza lesa na sekaško dnino, pri čemer bi bil traktor izkoriščen 80% normiranega časa, učinek sekačev pa bi se moral povečati za 7% od normiranega. V organizacijski obliki dva sekača na en traktor računsko lahko pričakujemo učinek 2,75 m³ na sekaško dnino, pri izkoriščenosti traktorja 60 odst. in povečanem učinku sekačev za 20 odst. nad normiranim.

Tabela I

Računski prikaz pričakovanih učinkov pri različnih organizacijskih oblikah:

- pravilna razdalja 200 m, ravno
- povprečno neto odkazano drevje 0,20 m³
- norme sekačev 4,28 m³/dan = 1,87 ur/m³
- norme spravila 17,04 m³/dan = 0,47 ur/m³
- vrednost ene stroj. ure IMT = 2,32 sek. ure

vredn. traktor. ure x 6,5

vredn. sekaške ure x 8

org. oblika	skup. norma/dan	sek. ur/m ³	učin./sek. dn.	izk. trak.
2 + 1	10,26	3,03	2,64	60%
3 + 1	13,67	2,86	2,80	80%
4 + 1	17,09	2,75	2,91	100%

Preizkus z delom

Iz izračunanih ugotovitev bi se vsak organizator del iz gospodarskih in človeških razlogov odločil za sestavo 4 + 1. To smo poskušali tudi mi, vendar smo takoj ugotovili, da je kombinacija neustrezna, ker je bilo potrebno vsako drevo posebej usmerjeno podirati s traktorjem, vsled česar sta bila dva sekača skoraj ves čas brez dela. Traktor namreč ni uspel sproti rešiti — izvlači obvislega podžaganega drevja. Poskušali smo nato v organizacijskih oblikah 3 + 1 in 2 + 1.

Rezultati analiz:

Pri organizacijski obliki 3 + 1 so bili doseženi učinki 2,58 m³ na sekaško dnino, pri čemer so delavci dosegli 92 odst. načrtovane norme.

Pri sestavi 2 + 1 pa je bil dosežen učinek 2,93 m³ na sekaško dnino, skupina pa je dosegla 111 odst. norme. Na osnovi teh ugotovitev lahko sklepamo, da pri sečnji in spravilu pri

redčenjih v nasadih gladkega bora ni možno matematično prilagajati obstoječe normative na skupinsko delo sečnje in spravila. Pri nadaljnjih analizah sem ugotovil, da traktor zamudi okoli 30 — 40 odst. časa spravila na razdalji 200 m za usmerjeno podiranje in sproščanje drevja. Če pri klesčenju podrtih dreves sodeluje tudi traktorist, ki les na skladišču ob cesti tudi prežaguje (kroji), dobimo pri organizacijski obliki 2 sekača + en traktor na razdaljah do 600 m skoraj optimalno izkoriščen delovni čas vseh delavcev v skupini. Načrtovane normative je možno normalno dosežati. Pomanjkljivosti se pokažejo predvsem pri zmanjšani količini spravljeneza lesa na traktor za približno 30 odstotkov.

Predvidevam, da bi se dala ta pomanjkljivost odpraviti tako, da bi v skupinsko delo pri redčenju dodali delovni skupini petih delavcev (trak-

tor + 4 sekači) motorni prenosni vitel za sproščanje oziroma usmerjeno podiranje in zbiranje lesa vrvene linije. Vitel znamke Zollern Muli kot priključek na katerokoli motorno žago, ima po perspektivi vlečno moč 1,7 ton pri hitrosti vlečne vrvi 9,5 m/min, oziroma vlečno moč 0,45 ton pri hitrosti vlečne vrvi 36,5 m/minuto. Vitel ima namreč dve možni hitrosti. Če se izkoristi vsaj 10 odst. zmogljivosti te priprave, je možno v 450 minutah (del. dan) zbrati na razdalji 30 m kar 24 m³ lesa, kar ustreza normativu spravlilu lesa zbranega ob vlakah na razdalji 300 m za IMT. Seveda so to le predvidevanja (morda tudi le po- božne želje), ki temeljijo na preračunavanju in prilagajanju obstoječih normativov in podatkov iz reklamnih perspektiv, ki v praksi še niso dokazane. Če bi bile moje predpostavke točne, bi se učinek traktorja z novo organizacijsko obliko povečal za okoli 70 odst. Če upoštevamo, da je ta vitel z motorno žago približno 4 krat cenejši od traktorja IMT, predvidevam pa tudi, da bi bili stroški

vzdrževanja znatno nižji, ne bi smeli dvomiti v upravičenost nabave te naprave.

Zaneslo me je razmišljanje o ekonomiki in načinu reševanja težav, na katere smo naleteli pri redčenju v nasadih gladkega bora, zato sem se nekoliko oddaljil od naslovne teme.

V letu 1987 in 1. trimesečju 1988. leta smo posekali in spravili odkazano drevje. Skupaj je napadlo 1154 m³ celuloznega lesa gladkega bora, kar je okrog 5 odst. več od načrtovane mase. Povprečna pravilna razdalja je bila 550 m. V glavnem smo dela opravili z organizacijsko skupino 2 sekača + traktor. Povprečna norma je bila 9,63 m³ za skupino. Delavci so dosegli normo povprečno 100 odstotno.

Analiza stroškov in viri pokrivanja (tabela 2) nam kaže, da so direktni stroški v celoti pokriti z odkupno ceno in dodatkom za redčenje po veljavnih normativih (50 ur/ha) ter da lahko lastniku priznamo še okoli 12 odst. prodajne vrednosti lesa ali 13 odst. direktnih stroškov.

Tabela II

1) Doseženi direktni stroški izraženi v sekaških urah:

— posek in spravilo	3,22 sekaških ur/m ³	61%
— motorna žaga	0,14 sekaških ur/m ³	3%
— odvoz lesa	0,88 sekaških ur/m ³	17%
— vlake	0,38 sekaških ur/m ³	6%
— lastniku	0,69 sekaških ur/m ³	13%
Skupaj	5,31 sekaških ur/m ³	100%

Pri pravilni tehniki dela do škode v sestoji v dopustnih mejah če se delo opravlja, ko v drevju ni soka. Optimalno je, če so tla zmrznjena. Takrat so škode na sestoji in vlakah zanemarljive. Na žalost v letošnji zimi nismo imeli te sreče, saj so bile temperature visoke ob zelo veliki vlagi, zato smo imeli pri spravlilu velike težave.

Vlake so popolnoma uničene, občutnejše pa so tudi poškodbe na sestoji ob vlakah. Ker je potrebno po končanem delu vlake popraviti, bo strošek močno porasel, s tem pa postane tudi vprašljivo pokrivanje stroškov.

ANGELBERT TESARI

TOK Gozdarstvo Novo mesto v letu 1987

V letu 1987 je zapustilo tok 8 delavcev, od tega 6 iz neposredne proizvodnje. V tok so prišli 4 delavci, od tega 3 tehniki — pripravniki in en delavec — sekač iz JLA. V tem letu nismo zaposlili nobenega delavca na novo, kar pa ne velja za strokovne delavce, saj v toku še vedno primanjkuje delavcev z višjo in visoko strokov-

no izobrazbo.

V letu 1988 bodo volitve v samoupravne organe iz vrst delavcev in iz vrst kooperantov. Družbenopolitičnih organizacij je v toku premalo čutiti, verjetno zaradi obširnega območja. Skupščina se je sestala enkrat, svet toka pa desetkrat. Spomladi smo imeli tudi sestanek vseh delavcev.

Sečnja in gozdna proizvodnja:

sečnja v bruto m ³	sečnja v neto m ³	gozd. proiz. za odkup v neto m ³	% od sečnje rebal.	plan 1987 po	% proiz. na plan bruto m ³	črne sečnje
54.166	47.176	31.082	66	35.450	88	622

Odkazilo in gozdna proizvodnja sta bila v letu 1987 manjša kot prejšnjaja leta, verjetno zaradi cen lesa, ki v primerjavi s stroški in inflacijo prepočasno naraščajo in so zato za lastnike gozdov nestimulativne. Prvič tudi preseneča dokaj visok odstotek gozdne proizvodnje za odkup (66%) glede na odkazilo, kar daje slutiti vse več nedovoljenih posekov lesa za domačo porabo. Kaznovalna politika je neprimerna zlasti pri manjših količinah, za strokovnjake pa to pomeni dodatno izgubo časa.

Načrt prodaje gozdnih sortimentov je tok dosegel 87 odstotno. Zaostanki so zlasti pri slabših sortimetnih, kjer prodajna cena marsikje ne pokrije niti stroškov. Kaj v takih primerih lahko potem damo lastnikom gozda? (Le po zakonu določeno najmanjšo ceno lesa na panju). Doseganje količinskih planov ne more iti več na račun tehničnega lesa, saj si bomo sicer odžagali vejo, na kateri sedimo.

Kljub prizadevanjem (napisano v ukrepih za boljše gospodarjenje), da gre čim več lesa neposredno kupcem, je šlo kar 48 odstotkov lesa prek skladišč, kar je dodatno obremenilo uspešnost gospodarjenja. Tako je šlo v letu 1987 preko skladišč tozdov kar 31 odst. lesa, usluga za prebiranje in odpravo pa je izredno visoka postavka. V letu 1987 je tok plačal za odpravo tozdom (Straža, Novo mesto, TOK Trebnje) 49.277.681 din, kar je od vrednosti vseh prodanih sortimentov v letu 1987 (1.227.940.242 din) 3,7 odstotka.

Že nekaj let posekamo v režiji toka (delavci TOK, delavci TOZD, obrtniki, kooperanti) 30 — 40 odst. od prodanih količin lesa. Tozdi so v letu 1987 sekali v GG Žužemberk pri zapoznelem pospravlilu žledoloma v Žvirčah. Sekali so v novembru in decembru, ko so svoje načrte sečnje že izpolnili. Usluge sečnje so nam zaračunali s količnikom 2 na bruto osebne dohodke. Vse težje prihajamo do sečenj z delavci toka zaradi visokih stroškov v primerjavi s prodajno ceno.

Opazno je povečanje spravila lesa z obrtniki oz. s kooperanti, ker so občutno cenejši, saj je za lastnika

Varstvo gozdov

Poškodbe drevja po načinu nastanka:

GG	sušen.	podlub.	žled	veter	strele	kost. rak	hol. bol.	mehur.	ostalo
skupaj	50	897	13.390	20	27	474	80	70	322

Pri sušenju gre za jelko ob obronkih Roga. Žledolom v GG Krka (1.160 m³ iglavcev in 10.000 m³ listavcev) in GE Žužemberk (2.180 m³ listavcev) je iz leta 1985.

Od boleznij je najbolj prisoten kostanjev rak, ki se močno širi. Če bo napredoval s takšno hitrostjo, bo potrebno v kratkem pričeti s premeno kostanjevih kolosekov. Veliko kostanja v obliki kolja in stebrov odhaja iz gozdov brez odkazila, zato je podatek o poseku dreves, napadenih od kostanjevega raka, prenizek. Eviden-

gozda faza spravila lesa visoka postavka. Tudi tu nismo zaradi visoke režije z lastnimi sredstvi več konkurenčni. Vsled tega smo leta 1987 od 3 traktorjev enega prodali, drugega pa bomo odprodali letos.

Gozdnogojitvena dela

Količinske in vrednostne kazalce za opravljena gozdnogojitvena dela smo priobčili v prejšnji številki Dolenjskega gozdarja.

Delavci toka so delali v gojenju 2771 dni ali 59 odst. vseh opravljenih del. Dela v enostavni reprodukciji so bila glede na načrt uresničena 75 odst., dela v razširjeni reprodukciji pa 83 odstotno. Gojitvenih del bi bilo opravljenih več, vendar je bil v delovni organizaciji sprejet sklep, da se dela v enostavni reprodukciji omejijo na 75 odst., v razširjeni pa na 80 odst.

Urejanje gozdov

Gozdove na območju toka je urejala ista skupina kot prejšnje leto: Dušan Pirc, Sašo Vilič, gozdarska tehnika, in Vlado Pavec, dipl. inž.

Do začetka aprila smo končali terenska dela v enoti Žužemberk (2072 ha).

Za enoto Straža-Toplice je bil februarja izdelan premostitveni načrt in analiza gospodarjenja v preteklem obdobju (1977—1986). V aprilu smo začeli s terenskim delom v enoti Straža-Toplice (opisi za 3147 ha gozdov in druga dela).

Odpiranje gozdov

V letu 1987 je bilo na območju toka pripravljenih 4.370 m vlak, od tega 3.570 m primarnih in 800 m sekundarnih. Dokončno smo nasuli cesto v Žvirški gozd, dolgo 1.350 m.

Direktni stroški so naslednji: po sklepu sveta toka za posodobitev 2.300.000.— din za nujna vzdrževalna dela 3.023.116.— din za izgradnjo, usposobitev vlak 4.076.393.— din skupaj: 9.397.509.— din

Delavci toka so poleg 655 ur vzdrževali ceste, zgrajene iz investicijskih sredstev DO in 550 ur gradili vlake.

tirane sečnje zaradi umiranja gozdov še ni, razen sušenja jelke, ostali škodljivci in boleznij so v mejah prejšnjih let, razen podlubnikov, ki so se močneje razširili po žledolomu leta 1985.

Učinkovitost

sečnja in izdelava:	TOK
doseganje normativov	103%
poraba časa za m ³	1,48 ure
norma m ³ /dan	5,24

Večja poraba časa/m³ od povprečja v zasebnih gozdovih in manjša norma je razumljiva, saj ima tok Novo mesto v primerjavi z ostalimi zasebnim sektorjem veliko več drobnejših sortimentov.

— spravilo:
količina, skupaj 3.801 m³
doseganje norme 101%
količina na traktor 1.900 m³

— Odprema iz lastnih skladišč (Bršljin, Mirna peč):
1985 4.702 m³
1986 5.113 m³
1987 5.137 m³

Kratko o gospodarjenju v letu 1987 — TOK Trebnje

Uspeh gospodarjenja je bil slabši, čeprav smo z enakim številom delavcev naredili več. Inflacija se je povečevala hitreje kot cene lesu. Cene so se povečale v primerjavi z letom 1986 največ pri prostorninskem lesu (za 140 odst.) in najmanj pri celuloznem lesu iglavcev (57 odst.).

Vrednostni kazalci gospodarjenja

Tudi leta 1987 kot leto prej izid poslovanja za tok ni bil ugoden. Razlogi za to so v nedoseganju načrtovalne prodaje (87%), v primerjavi z ostalimi toki slabša struktura gozdnih sortimentov in omejitve gozdnogojitvenih del na 75 oz. 80 odst.

Načrta blagovne proizvodnje nismo dosegli, ker cene lesa ne sledijo stroškom in so za lastnike manj zanimive. Tok Gozdarstvo Novo mesto ima že po načrtu več kot 40 odst. slabših sortimentov (celuloza, iverica, drva), kjer včasih prodajne cene ne pokrijejo niti stroškov.

Povprečni neto OD v toku je bil 277.201 din, v GG pa 287.258 din. Porast OD od prejšnjega leta je za tok Novo mesto najbolj neugoden.

RADOVAN LAPANJE, dipl. inž.

toda večji je bil primanjkljaj v zasebnih (83 odst. načrta). Zaradi nespodbudnih cen lastniki gozdov neradi sekajo. Prostorninskega lesa bi dobili iz zasebnih gozdov še 1.600 m³ manj, če bi ga ne posekali delavci toka. Toda ob stroških 8461 din/m³ za posek, 8000 din za spravilo, 3846 din za prevoz, 769 din za stroške motornih žag in ob obvezni ceni lesa na panju 5200 din/m³, kar je moral dobiti lastnik gozda, tok ni imel čistega dohodka. Izpolnjevanje sečnih načrtov v zasebnih gozdovih bo ob takih razmerah tudi v prihodnje težavno.

Odkazilo lesa se v družbenih gozdovih ujema s prodajo, v zasebnih gozdovih pa je bilo odkazanih 17053 m³ lesa, prodanega pa 8371 m³, kar pomeni, da je domače porabe slaba polovica odkazanega (neto).

Gojenje gozdov: Zaradi manjše blagovne proizvodnje je tudi manj denarja za gojitvena dela. Presegli smo le umetno in naravno obnovo, pri drugih delih pa načrta nismo izpolnili. Zaostajanje je zlasti močno pri čiščenju, kjer, kot kaže, ne bo mogoče opraviti toliko kot je predvideno po gozdnogospodarskih načrtih, ki jih bo potrebno verjetno pred potrditvijo spremeniti.

Odprava lesa: Okrogli les smo odpošiljali s štirih železniških postaj, žagan les pa največ s kamioni. Odprava lesa je draga, v bodoče pa jo bomo skušali poceniti, tako da ga

bomo sortirali v gozdu, na postaji pa natovarjali kar s tovornjakov. Prodali smo 10.953 m³ okroglega in 3.434 m³ žaganega lesa.

Gojitvena dela postajajo s povečevanjem osebnih dohodkov vse dražja. Obnova je stala 576 tisoč din/ha v družbenih gozdovih, v zasebnih pa 613 tisoč dinarjev, prvo redčenje 94 tisoč (v zas. gozdovih 106 tisoč), nega gošč je okrog 100 tisoč, nega nasadov pa 90 tisoč dinarjev na hektar.

Zaradi povečanja števila bolniških izostankov, ki so lani porastli kar za 11 odstot., je izkoristek delovnega časa slabši. Največ je boleznih pri sekačih, traktoristih in delavcih na žagi.

Naloge za leto 1988: Blagovno proizvodnjo v zasebnih gozdovih bomo dosegali le, če bomo pomagali z lastnimi delavci. S preračunavanjem bomo morali sproti ugotavljati, katere lesne sortimente se nam bo splačalo izdelovati. Manj bo prostorninskega lesa.

Zmanjšati moramo stroške za vzdrževalna dela na cestah. Vlake bomo urejali v odd. 118 k. o. Dobrič.

Na žagi v Veliki Loki bo zaposlen en delavec manj, občasno pa bodo pomagali sekači. Skušali bomo doseči večji izkoristek hlobovine. Na vseh delovnih mestih pa se bomo trudili za čim boljše izrabo razpoložljive delovnega časa.

JOŽE FALKNER, dipl. inž.

Tozd Črmošnjice

Značilnosti gospodarjenja v letu 1987

V tozdu je bilo zaposlenih povprečno 67 delavcev, med njimi 23 sekačev, žensk je bilo 12. Med letom je zapustilo delo 9, na novo pa se je zaposlilo 5 delavcev. Pomanjkanje lastnih sekačev smo nadomestili z delavci drugih tozdov. Načrtovana dela, sečnja, spravilo in prevoz smo pravočasno opravili. Pridobili smo 32.000 m³ lesa, od tega 14.442 m³ iglavcev (106 odst. načrta).

Načrt gojenja in varstva gozdov smo med letom zaradi nezadostnega dotoka biološke amortizacije (povečanje stroškov in premajhno povišanje cen lesa) zmanjšali. Posamezna dela smo opravili: priprava tal 11,70 ha (načrt 13,90 ha, 84 odst.), pogozdovanja 11,10 ha (načrt 16,90 ha, 66 odst.), čiščenje 65,30 ha (načrt 83,70 ha, 78 odst.), prvo in drugo redčenje 128 ha (načrt 140,20 ha, 91 odst.), indirektna premena 8 ha od načrtovanih 10 ha (80 odst.).

Največjo škodo nam povzročila sušenja jelke, saj smo zaradi sušenja posekali kar 2.100 m³ lesa. Zaradi holandske brestove bolezni smo posekali 34 m³, zaradi vetroлома, snegoloma in žleda 310 m³, strela pa je uničila 40 m³ lesa. V mladju in nasadih smreke divjad povzročila škodo kot doslej.

Učinkovitost: Pri sečnji oblovine iglavcev in listavcev so delavci presegle normo za 10 odst., pri prostorninskem lesu pa za 11 odst. Za 1 m³ so porabili 0,96 ure, kar je za približno 2 odst. manj kot prejšnje leto. Načrtovani normi sta bili za oblovinu 7,58 m³ in za drva 3,79 m³.

Spravilo: z devetimi traktorji IMT smo spravili 23.006 m³ lesa, povprečno na traktor 2.556 m³. Za 1 m³ lesa smo porabili 0,45 traktorske ure.

S konji smo spravili 2.000 m³ lesa za 1 m³ smo porabili 1,33 ure.

Na območju Gač smo spravliali les z žičnim žerjavom Urusom, s stroški 17.382 din po m³.

Izostanki z dela: Nezgodo pri delu je doživelo 15 delavcev, kar je enako kot leto prej, manj je bilo nezgod izven dela (6 : 14), vseh izostankov zaradi boleznih in nesreč pa je bilo 293 dni več kot leta 1986.

Vlake: Obnovili in razširili smo 3.450 m primarnih in 3.080 m sekundarnih vlak. Zaradi stiske z denarjem smo za vzdrževanje stavb in barak porabili le 408.960 din, s čimer smo opravili le najnujnejša popravila.

Spremembe pri osebju: Upokojen je bil pomočnik vodje tozda Ernest Halter, njegovo mesto je prevzel

Proizvodnja in odkup do konca marca 1988

			tehnik		prostor.	skupaj
			inlavci	listavcev		
TOZD NOVO MESTO	načrtovano	m ³	4.253	5.255	10.971	20.499
	doseženo	m ³	302	3.296	3.809	7.917
	%		21	61	35	39
TOZD Straža	načrtovano	m ³	10.085	7.173	9.934	26.352
	doseženo	m ³	3.363	2.671	4.697	10.731
	%		33	37	52	41
TOZD Podturn	načrtovano	m ³	19.550	4.599	8.700	32.750
	doseženo	m ³	8.134	1.586	2.959	12.899
	%		42	37	34	39
TOZD Črmošnjice	načrtovano	m ³	13.175	6.594	9.099	29.860
	doseženo	m ³	4.934	3.960	3.719	11.794
	%		37	46	37	39
TOZD Črnomelj	načrtovano	m ³	7.201	2.568	11.631	18.400
	doseženo	m ³	2.112	117	3.473	6.125
	%		50	24	29	33
TOK Trebnje-druž.	načrtovano	m ³	353	442	1.377	2.172
	doseženo	m ³	42	212	259	514
	%		12	48	19	24
SKUPAJ DRUŽEVI	načrtovano	m ³	51.517	26.632	51.792	130.041
	doseženo	m ³	19.487	11.445	18.868	49.800
	%		38	43	36	38
TOK Novo mesto	načrtovano	m ³	7.950	13.100	14.350	36.000
	doseženo	m ³	3.012	4.144	1.295	8.452
	%		38	32	9	23
TOK Črnomelj	načrtovano	m ³	1.680	11.220	7.100	20.000
	doseženo	m ³	939	4.719	875	6.533
	%		56	42	12	33
TOK Trebnje	načrtovano	m ³	1.780	4.030	2.925	8.735
	doseženo	m ³	503	1.704	237	2.444
	%		28	42	8	28
SKUPAJ ZASEBNI	načrtovano	m ³	11.410	28.350	24.975	64.735
	doseženo	m ³	4.454	19.567	2.408	17.429
	%		39	37	10	27
SKUPAJ GG	načrtovano	m ³	63.027	54.982	76.767	194.776
	doseženo	m ³	23.941	22.012	21.276	67.229
	%		38	40	28	35

Plan in analize

Alojz Puhan, prej revirni vodja na Resi. Maks Štublar je postal delovodja v revirju Črmošnjice, Ivan Retelj pa je v Ljubljani uspešno končal minerski tečaj.

Podatki o poslovnem uspehu, o gozdnogojitvenih delih ter o pridobivanju lesa so bili priobčeni že v tabelah prejšnje številke Dolenjskega

gozdarja. Kot zanimivost naj navedemo, da so materialni stroški devetih traktorjev, ki so spravili 22.351 m³ lesa dosegli 34, stroški za osebne avtomobile pa 14 milijonov dinarjev. Z osebnimi avtomobili smo prevozili 104.417 km.

JANEZ ŠEBENIK

O gospodarjenju v tozdu Podturn

Skrajšano poročilo inž. Slavka Klančičarja

Uvodna obrazložitev:

Brez razčlenitve poslovanja za minulo obdobje si sodobnega in uspešnega gospodarjenja ni možno predstavljati. Izsledki naj bi nas predvsem poučili, kako naj delo v bodoče zastavimo. Če je izid slab, pridejo običajno prav vse objektivne težave, ki jih v gozdarstvu res ni malo. Toda eno je gotovo. Nad vremenom se tudi v letu 1987 nihče ne bo mogel pritoževati. V primerjavi z letom poprej je bilo takih dni, ko se po naših merilih ni dalo delati, kar 21 manj. Število delovnih dni se je tako povečalo, kar je že naša dolgoletna želja, saj v Sloveniji glede tega zelo zaostajamo. K sedanjemu izboljšanju je pripomoglo tudi tistih 5 dni dopusta v času daljših zastojev zaradi snega. Z delom ob prostih sobotah smo izkoristili 8 dni.

Ugodno vreme je torej najbolj pri-

pomoglo k uspehu. Zlasti lepa je bila jesen. Prav do novega leta ni bilo nobenih snežnih padavin, zato smo že v oktobru dosegli plan sečnje. Doma je pričelo primanjkovati dela. Iskali smo ga povsod, celo pri naših sosedih Kočevcih, našli pa znotraj naše DO. Tako se je v novembru in decembru 16 sekačev vozilo z avtobusom v Žvirče redčit in pospravljat žledolom izpred nekaj let. V avgustu in septembru je skupina sekačev gostovala v Črmošnjicah. Toku Novo mesto smo posodili Timberjack in še traktorista zraven za spravilo v Podturenskem hribu.

Vsa dela v tozdu smo opravili v 129.627 urah ali 16.203 dneh.

Poslovni izid

Glavni kazalci zaključnega računa za naš tozid so naslednji:

v milijonih

	plan 1986	real. 1986	real. 1987	% 87/86	indeks plan 87
Celotni prihodek	1.357	958	2.173	227	120
Materialni stroški	387	272	684	251	133
Amortizacija	270	199	517	359	143
Dohodek	699	486	971	200	104
Obveznosti iz doh.	189	125	371	297	147
Čisti dohodek	509	361	600	166	88

Kljub velikemu povečanju materialnih stroškov in dejstvu, da naše prodajne cene za les niso hodile vzporedno z ostalimi podražitvami in inflacijo, smo leto zaključili uspešno. Čeprav nas je v tozdu pet manj kot leto poprej, pa številka 87 rednih delavcev kaže, da nas je še vedno preveč.

Prodaja lesa

V letu 1987 smo našim kupcem prodali:

— 30.981 m³ teh. lesa igl. v znesku 1436 milijonov din in pri povprečni ceni 46.353 din/m³

— 7.426 m³ hl. listavcev v znesku 270 milijonov din in povprečni ceni 36.484 din/m³

— 3.765 m³ drv v znesku 73 milijonov din in doseženi povprečni ceni 19.457 din.

— Skupaj torej 42.172.60 m³ v vrednosti 1.780 milijonov din ali po m³ 42.217 din.

Izkupiček za prodani les je zelo odvisen od tega, kdaj je bila prodana večina lesa. Razlike med cenami v začetku in na koncu leta so zelo velike.

Posek in izdelava gozdnih lesnih sortimentov

Lani smo pri iglavcih nadaljevali z izdelavo slučajnih pripadkov zaradi snegoloma v predlanskem letu. Prednost so imeli tisti oddelki, ki bi morali biti posekani že prej, pa smo redno sečnjo preložili.

Naši sekači so posekali in izdelali sledečo količino v m³:

iglavci	28.895 m ³	133%
hl. listavcev	3.176 m ³	90%
goli	3.902 m ³	65%
drva	2.389 m ³	99%
Skupaj:	38.362 m ³	114% načrta

Učinkovitost dela in izkoriščenost delovnih sredstev pri pridobivanju lesa:

Učinkovitost dela je najpomembnejši pokazatelj uspešnosti delavcev. Pri nekaterih je direktno povezana z OD, pri drugih pa služi kot eden od vhodov za izračun faktorja uspešnosti in prek tega vpliva na OD.

Sečnja in izdelava lesa (letno povprečje)

	Norma na 8 ur v m ³ doseženo
oblovinna igl. + list.	1521 ali 122%
prostorninski les	4.87 ali 122%
vsi sortimenti skupaj	12,51 ali 122%

Spravilo s traktorji (povprečje vseh)

doseganje norme	136% (GG 119%)
izkorist. del. časa	0,57 (GG 0,52)
delo na dan	
v urah	4,54 (GG 4,17)
ur za m ³	0,34 (GG 0,41)

Izkoristek delovnega časa se pri traktorjih stalno zvišuje. Tako je bil leta 1985 — 48%, 1986 — 54%. Dejansko pa je še višji, ker njegovo vrednost znižuje rezervni traktor, ki bolj malo dela.

Z zgibnim traktorjem je norma presežena za 9 odst. (GG + 4 odst.).

Čas potreben za spravilo 1 m³ lesa se kljub vedno tanjšemu lesu znižuje zaradi krajših pravih razdalj (več cest). Tako je znašal leta 1986 0,28 ure, 1985 0,29 ure.

Gojenje gozdov

Z odhodom večjega števila delovnih invalidov III. stopnje pred leti v pokoj, bi morali imeti težave pri izpolnitvi načrta. To pa se ni zgodilo, kajti iz že prej omenjenih vzrokov so sekači načrt dosegli že v oktobru in so

1. Murtič Safet — voznik	1.752 ur
2. Turkanovič Asim — voznik	1.656 ur
3. Gril Drago — traktorist	1.612 ur
4. Bertole Miro — sekač	1.592 ur
5. Krakar Ivan — sekač	1.590 ur
6. Kikič Mato — sekač	1.588 ur
7. Kumelj Rajko — miner	1.570 ur
8. Repar Franc — gojitelj	1.556 ur

Vseh tistih, ki so imeli največje možno število obračunanih 2.200 delovnih dni (skupaj z dopusti in prazniki) je bilo 20. To so bili seveda tisti, ki niso imeli niti en dan bolniškega dopusta.

Delovna disciplina

Disciplinska komisija GG je obravnavala 4 primere kršenja delovnih dolžnosti, od tega so se kar trije postopki vlekli še iz preteklega leta tudi pri nas meljejo mlini pravice bolj počasi. V dveh primerih je šlo za neopravičeno izostajanje z dela in v dveh za neupoštevanje varnostnih predpisov pri delu. Zadnja zadeva je, lahko rečem, sploh šibka točka naše skupnosti. Še vedno je treba neposredno ogrožene opozarjati na nošenje HTV sredstev, predvsem čelade. Ne bi bilo prav, da nas bi šele kakšna hujša nes-

bili potem prosti. Tega pa doma nismo mogli izkoristiti, saj se je sredstev biološke amortizacije nateklo manj kot je bilo predvideno. Precej pozno smo celo prejeli nalog naj gozdnogojitvena dela zmanjšamo za 30 odst. V letu 1987 je bilo planiranih v gojenju 17.832 delovnih ur, uresničenih pa 12.983. Tendenca zmanjševanja ur v gojenju se kaže že nekaj let. Tako je bilo 1986. leta. 18.267 ur in 1985. leta 23.146 ur.

V zvezi z varstvom gozdov bi pripomnil, da se umiranje gozdov pospešeno nadaljuje, kar bi sodil po povečevanju slučajnih pripadkov.

Že nekaj časa se pripravlja reorganizacija drevosničarske proizvodnje.

Nezgode v zvezi z delom in bolniški izostanki

Republiški gozdarski inšpektor za varstvo pri delu zahteva, da se vsaj enkrat letno z vsemi delavci obravnavajo nesreče pri delu. Vsekakor je sedaj najboljša priložnost za to. V letu 1987 je bilo 10 takih nesreč, leto poprej pa 17. Zaradi nesreč pri delu je bilo izgubljenih 3.224 delovnih ur, leta 1986 — 2.008 ur in leta 1985 — 3.872 ur. Zaradi vseh bolniških izostankov smo izgubili 16.300 ur (2.037 dni), leta 1986 19.984 ur (2.498 dni) in leta 1985 — 20.200 ur (2.525 dni). Spodbudna je ugotovitev, da se število bolniških v zadnjem času zmanjšuje.

Analiza OD

V juliju in oktobru je bil izplačan dobiček, vsakokrat po 50% OD po posamezniku. Koliko je kdo zaslužil je odvisno tudi od prisotnosti na delu, doseganja norm in od ponderja.

Največ čistih delovnih ur so brez bolniške in dopustov po posameznih karakterističnih delih v celem letu imeli naslednji delavci:

reča izučila in vse prepričala, kako je varnostna čelada še kako potrebna. V prejšnjih letih so bili velik problem alkoholiki. Teh težav je sedaj manj. Morda tudi zato, ker se je naš tozid zadnja leta pomladil, kroničen alkoholizem z vsemi posledicami nezmožnosti za delo pa je bil bolj pojav pri starejših. Ne bi mogel pa trditi, da tudi mlajši ne pijejo pretirano.

Prehrana, delovne razmere, življenjska raven

Hrana postaja tudi v naši menzi vse dražja, zlasti če jo primerjamo z regresom in OD. Cena enolončnice je bila v januarju 552 din, se tekom celega leta dvigovala in je decembra bila 1500 din (podražitev za 171%). Regres za prehrano je znašal v začetku leta 14.168 din mesečno in decembra 34.114 din (dvig le za 140%).

Vtisi z ekskurzije

V prikazu redčenja smo se seznanili s podobnim načinom, kot smo ga videli na Slovaškem. Tudi tu je značilen izbor majhnega števila izbrancev. V sestoji bukve s primesjo javorja in macesna so tako v 55 letih vzgojili sestoj s sicer majhno ($220 \text{ m}^3/\text{ha}$), a visoko vredno zalogo, saj elitno drevo dosega pri tej starosti tudi nad 50 cm debeline. Visoko kakovosten les iz teh sestojev, predvsem furnirje, prodajajo na dražbah, kjer dosega cene tudi prek 1000 DM za m^3 .

Še bolj zanimiv je bil 85-letni debeljak doba. Osnovan je bil leta 1902 s setvijo želoda na travnik. Hkrati so, zaradi ugodnejšega odnosa, vnesli tudi japonski macesen. Kasneje je bil umetno vnešen tudi polnilni sloj bukve, belega gabra in lipe. Bukev in beli gaber sta se kot polnilni sloj odlično izkazala, lipa pa prehitro preraste v zgornji sloj. V zadnjih 50 letih so sestoj preredčili kar 13-krat z intenziteto 18 do $20 \text{ m}^3/\text{ha}$. Hrastovi izbranci so danes debeli 30 do 45 cm, japonski macesen pa 50 do 70 cm. Kakovost obeh je izredna. Predvidena obhodnja je 180 do 200 let, majhno ciljno zalogo pa odtehta velika vrednost.

Ogledi redčenj na Slovaškem in na Nemškem so pustili vtis; da vzgajajo predvsem visokovredna drevesa, morda tudi na račun večnamenskega, biološko stabilnega gozda.

ŠE DRUGE ZANIMIVOSTI

Na tako dolgi poti smo, poleg strokovnih zadev, videli tudi celo vrsto drugih zanimivosti. Prvo večje doživetje je bil ogled »zlate Prage«, v katere blišču pa je čutiti bolj nekdanjo slavo kot današnjo blaginjo. Morda še globlji vtis kot bleščeča prestolnica naredijo na popotnika breskončna državna posestva, ki nasilno jemljejo dušo sicer pestri, valoviti pokrajini. Ta vtis še poglobljajo siva pročelja vasi, v katerih skoraj ni opaziti življenja.

Pri prehodu nemške meje se pokrajina pravzaprav ne spremeni veliko. Še vedno ostaja za nami valovit svet, tudi njive so precej večje kot pri nas doma, vendar mnogo manjše kot slovaška posestva. Razlika je predvsem

Gozdarska fakulteta v Zvolnu (foto: Andrej Pečavar)

v tem, da je na vsakem koraku čutiti skrbno roko gospodarja. Omembe vredno mejo smo še enkrat videli, to pot žalostno mejo, ki nemški narod nasilno ločuje v dve državi. To je najbrž najbolj neprehodna meja, kar jih sploh obstaja. Poleg občasnih človeških žrtev to dokazuje množica postreljenih živali, ki pač ne poznajo delovanja mitraljezov s pomočjo fotocelic. Presenetljiv je bil odgovor gozdarja, ko smo ga vprašali, kako oni gledajo na Vzhodno Nemčijo. Odgovoril je, da je Vzhodna Nemčija na Poljskem, mi pa da prek žice gledamo osrednjo Nemčijo.

Zelo prijeten vtis je na nočne sprehajalce naredil Nürnberg. Mesto, ki je

sicer znano po sodnih procesih po vojni, ima zelo lepo ohranjeno mestno jedro. Skrbno vzdrževane stare zgradbe, vrsta živahnih, razsvetljenih izložb ter izredna čistoča dajejo tudi v polnočnem miru vtis, da mesto živi v polnem razcvetu.

Na Nürnberg smo se, z grenkim priokusom, spomnili 24 ur kasneje, ko je avtobus vozil po Celovski proti ljubljanskemu centru. Živahno razsvetljena je bila predvsem industrijska zona med Vižmarji in Šiško. Bolj ko smo se približevali centru, mračnejša je bila Ljubljana. Turoben vtis pa je poglobil še odpadajoč omet na stavbi nekje v bližini Tivolške dvorane...

ANDREJ PEČAVAR, dipl. inž.
PETER DULAR, dipl. inž.

O slovenskih gozdovih v nemški gozdarski reviji

Osma številka znanega gozdarskega tednika Allgemeine Forst Zeitschrift, ki izhaja v Münchnu, je vsa posvečena slovenskim gozdovom. Številko je uredil prof. dr. Dušan Mlinšek, vsebina pa govori o rastlinstvu v slovenskih gozdovih (D. Robič), o pokrajini (J. Pogačnik), o gospodarjenju z gozdovi (C. Remic), o zgodovini gozdarstva (D. Mlinšek), o šolstvu (M. Hočevar), o zakonodaji (Z. Nastran), o vzgoji in negi (D. Mlinšek), o kranjsko-primorskem

gozdarskem združenju od 1875 do 1914 (M. Zupančič), o umiranju gozdov (M. Šolar), o gozdovih iglavcev v Julijskih Alpah (Ž. Košir), o jelovo-bukovih gozdovih (F. Perko), o gorskih bukovih gozdovih na prehodu med Alpami in morjem (F. Kordiš), o premeni čistih iglastih gozdov v mešane (A. Dolinšek), o slovenski lesni industriji (A. Lep) ter o lovstvu (J. Čop, M. Adamič). Na naslovni sliki je pogled na širne poključne gozdove.

Pomlajen bukov debeljak na posestvu fakultete v Zvolnu (foto: Andrej Pečavar)

Srečanje dita pri Trebanjcih

Srečanje dita z običajno polhario je po zadolžitvi upravnega odbora društva inženirjev in tehnikov organizirala naša temeljna organizacija kooperantov. Srečanja se je udeležilo nekaj več kot polovica članov.

Ker je to srečanje prvič potekalo na področju naše temeljne organizacije kooperantov, smo poskušali članom društva prikazati čim širše področje naših gozdov. Zato smo program pripravili tako, da smo ob pregledu gozdov naredili prerez področja od SZ proti JV. Program smo razdelili na dva dela: dopoldanski strokovni del in popoldanski družabni del. V popoldanskem strokovnem delu naj bi si ogledali dva objekta:

Bajturn — spravilo z IMT 560 v velikih strminah

— odpiranje gozda z vlakami

Ojstri vrh — oddelčno gospodarjenje v zasebnih gozdovih

Že takoj zjutraj nam je ponagajalo vreme, zato smo odšli v dvorano kulturnega doma, da bi čas slabega vremena izkoristili za predstavitev našega toka in za morebiten ogled gozdarskih filmov. Člani društva so

uvodoma slišali najprej nekaj besed o občini Trebnje. Za tem je sledila predstavitev naše temeljne organizacije kooperantov po številu zaposlenih, površini, organizacijski strukturi in o gospodarjenju. Po programu naj bi najprej sledila predstavitev filmov, ker pa se je vreme izboljšalo, smo na hitro pomalicali ter se odpravili na teren. Odpeljali smo se mimo Velike Loke in Male Loke do Čateža, tu smo zavili levo v dolino proti potočku Dušica. Ko smo parkirali avtomobile, smo preobuti v terensko obutev odšli proti našemu prvemu objektu.

Objekt Bajturn je v sklopu gozdnogospodarske enote Trebnje II, v njenem skrajnem SZ delu, na strmeh S in SZ pobočju z maksimalnimi nagibi 50 do 60% ter nadmorsko višino 400 do 510 metrov. Gozd, kjer naj bi si ogledali izdelavo vlak in spravilo z IMT, je velik 19 ha. Sestoji so v fazi debeljaka (35%), fazi drogovnjaka (65%), z lesno zalogo 273 m³/ha (iglavci 5%, listavci 95% in prirastkom 6,9 m³/ha). Etat za tekoče desetletje je znašal 640 m³ ali 23% lesne zaloge. Matična podlaga so dolomitni

apnenec in škrlavci. Z izdelavo vlak v tem gozdu smo pričeli v letu 1984 in nadaljevali v letu 1985 ter s 134 m gostote na hektar odprli popolnoma zaprto področje, ki je zahtevalo v strokovnem pogledu čimprejšnje ukrepanje. Seveda nismo z vlakami odprli samo tega gozda, temveč celoten kompleks gozdov tega področja. Ta gostota vlak še ni dosegla optimalne, na marsikaterem mestu je bilo in bo še potrebno ročno spravilo. Vzdolžni nagibi vlak so se gibali od 15 do 19%, maksimalno do 26%, smer spravila je bila v glavnem vodoravna in navzdol, povprečna pravilna razdalja pa 900 metrov. S sečnjo, ki je v celoti predstavljala redčenje (povprečno drevo 0,21 m³), smo pričeli v poletnih mesecih 1985 leta in dosegli s 679 m³ 104 odst. etata, ter jakost redčenja 34 m³/ha. Po krajših razpravah, ki so se odvijale med ogledom, smo se po slabih dveh urah vrnili do avtomobilov in se odpeljali proti Rdečemu kalu.

Pot nas je vodila zopet mimo Velike in Male Loke, nato pa mimo Občin, Knežje vasi skozi Dobrnič do

Rdečega kala. Tu smo zavili desno in lahko že iz avtomobilov opazovali področje Ojstrega vrha vse do lovske kočice na Ojstrem vrhu, kjer smo izstopili. Tu smo pokazali značilnosti pa tudi uspehe, ki smo jih dosegli z oddelčnim gospodarjenjem v zadnjih desetih letih. Ti gozdovi leže v gozdnogospodarski enoti Trebnje I, in sicer v njenem JV delu. Zajeli smo jih v 8 oddelkov, v skupni površini 386,93 ha. Od tega je družbenih 93,84 ha, zasebnih pa 293,09 ha, povprečna površina parcele znaša 1,76 ha, povprečna posest pa 2,3 ha, starost se giblje v povprečju okoli 60 let. To pomeni, da so sestoji pretežno v mlajših razvojnih fazah, in sicer:

- debeljak 14 odst. površine,
- drogovnjak 68 odst. površine,
- letvenjak 11 odst. površine,
- nasad, mladje, gošča 70 odst. površine.

Lesna zaloga je 187 m³/ha (iglavci 8%, listavci 92%), prirastek je 5,1 m³/ha. Celotno področje ima 8,6 km cest, kar predstavlja gostoto 22 m/ha in zadošča za sedanje potrebe. Po krajšem obhodu skozi bukove drogovnjake so člani društva že lahko opazili vidne učinke redčenja. V razpravi smo pretehtali precej mnenj in vprašanj, ki se vsak dan pojavljajo pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi. Zaradi slabega vremena že takoj zjutraj smo nekoliko skrajšali načrtovano pot, vendar upam, da so vsi navzoči ugotovili, da se s skrbnim gospodarjenjem tudi v zasebnih gozdovih lahko doseže podobne učinke kot v družbenih gozdovih.

Ko smo se vrnili k lovski koči, smo se najprej okrepčali s srninim golažem ter dobro kapljico s trebanjskim poreklom. S tem smo pričeli popoldanski družabni del našega srečanja, ki naj bi se končal s polhario. Drugi del pa ni trajal toliko časa, kot smo predvidevali, naše vrste so se kmalu začele redčiti. Mogoče se je nekaterim zamerilo že takoj zjutraj slabo vreme, drugi so se bali predolge poti do doma. Nekaj pa nas je le ostalo vse do pozne noči.

Tako je potekalo srečanje društva inženirjev in tehnikov Gozdnega gospodarstva Novo mesto na območju toka Gozdarstvo Trebnje. Za bodoče bi bilo prav, da se takšnega srečanja udeleži čimveč članov društva, kajti tudi s tem kažemo pripadnost gozdnemu gospodarstvu, obenem pa se tudi dobro spoznamo in rešimo marsikatero vprašanje pri gospodarjenju tako z zasebnimi kot z družbenimi gozdovi.

ANDREJ KASTELIC, dipl. inž.

Srečanje delavcev GG-ja bo 11. junija

Letos bodo pripravili srečanje Trebanjci pri lovski koči v Velikem gabru, kjer bo proizvodno tekmovanje. Večina športnih tekmovanj (šah, kegljanje, streljanje) bo opravljenih že dan prej. Dan prej bo tudi tekmovanje voznikov tovornjakov na skladišču v Straži. Tekmovanje 11. junija bo obenem izbirno za republiško, ki bo proti koncu junija.

Trebanjci po tekmovanju v Črmošnjicah

Novi predsednik konference OO sindikata GG-ja izvoljen 20 aprila t. l., je Vili Turk, dipl. inž. iz tozda Gozdarstvo Novo mesto

Na sestanku konference je bil sprejet rokovnik za volitve v samoupravne organe, ki bodo 10. junija.

Seznanjanje z gozdovi na območju GG Novo mesto v letu 1987

TO	število obiskov	število udeležencev		udeleženci
TOZD Novo mesto	4	200	ogled gozdne drevesnice	učenci
	1	40	ogled žage Poganci	učenci
	3	90	priprava tal	JLA
	1	30	pogozdovanje 4500 smrek sadik	JLA
TOK Novo mesto	9	180	pogozdovanje 20.000 smrek sadik	učenci
TOZD Straža	2	320	predavanje na šoli	učenci
TOZD Podturn	5	430	ogled gozdne drevesnice	učenci
	2	65	ogled gozdne učne poti	učenci
	1	40	predavanje na šoli	učenci
	2	25	ogled na terenu	učenci
	1	450	propagandni nastop sekačev v sekaških veččinah	člani društev Partizan (gled.)
TOZD Črmošnjice	2	60	pogozdovanje 3.000 smrek. sadik	učenci
TOZD Črnomelj	2	220	ogled gozda na terenu	učenci
TOK Črnomelj	1	40	ogled gozda	učenci
	2	120	predavanje na šoli	učenci
TOK Trebnje	2	200	pogozdovanje 16.000 smrek sadik	učenci
SKUPAJ GG	40	2510		

Podatke zbral: Slavko Klančičar

Opomba: Upoštevana so samo dela, namenjena za udeležence negozdarje in izven vrst članov naše DO. Podatki so zbrani po telefonu.

IZOSTANKI Z DELA PO TEMELJNIH VZROKIH — primerjava po letih za zadnjih 5 let (1983 do 1987)

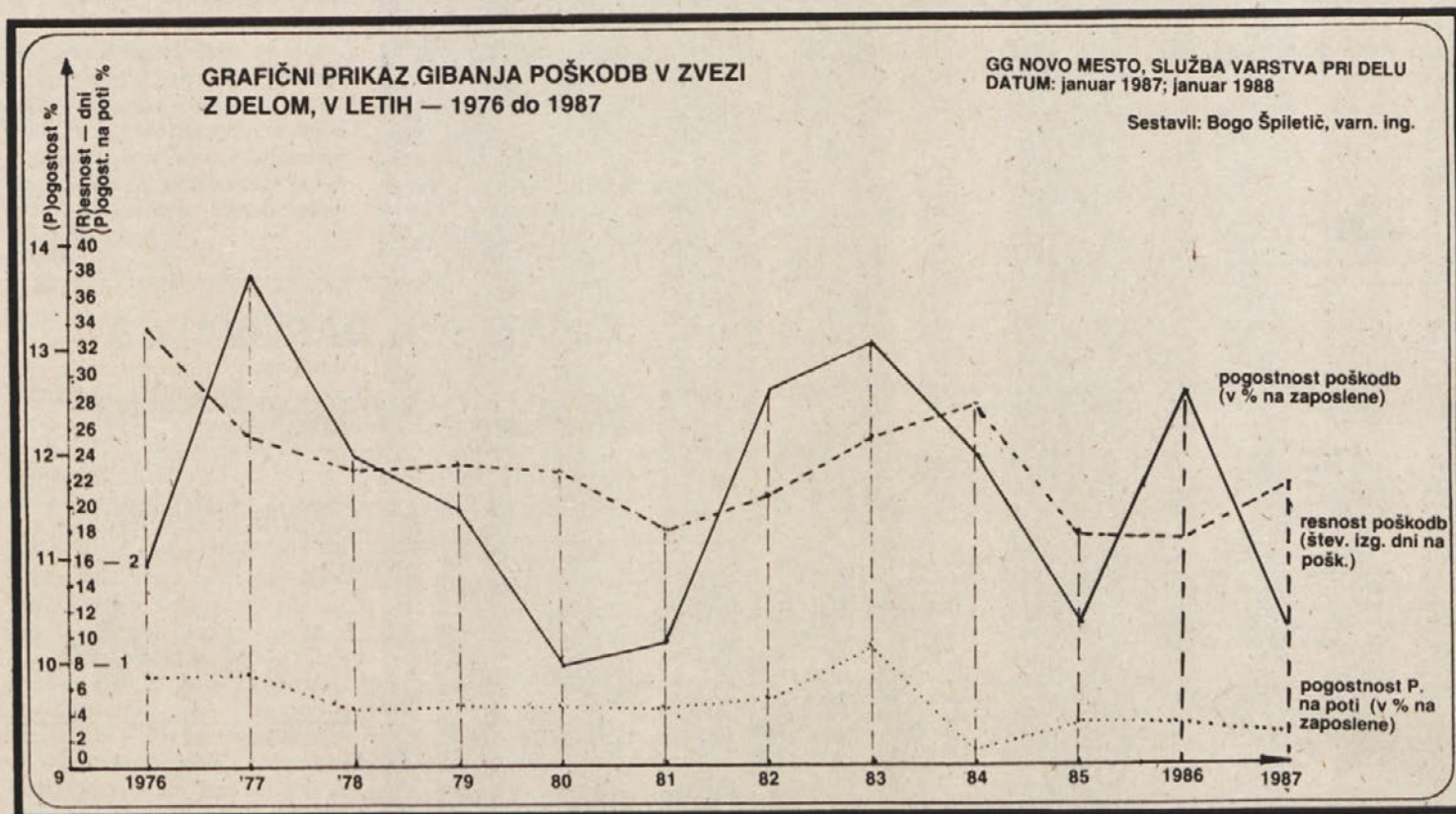
zap. št.	vzrok izostankov z dela	celoletna izguba dela delavcev, preračunana iz izgubljenih del. dni					izgubljeno število delovnih dni na zaposlenega delavca v del. obranizaciji (v letih)					opomba
		1983	1984	1985	1986	1987	1983	1984	1985	1986	1987	
1.	poškodbe pri delu	9,5	9,5	5,2	6,1	6,0	3,3	3,3	1,8	2,2	2,2	upoštevani pogodbeni delavci
2.	poškodbe zunaj dela	9,5	6,6	7,9	6,9	6,6	3,4	2,4	2,9	2,6	2,5	brez pogodbenih delavcev
3.	bolezen	33,9	41,0	39,0	40,2	41,3	12,2	15,0	14,2	14,9	15,7	brez pogodbenih delavcev
4.	bolezen in poškodbe zunaj dela (2+3)	43,4	47,6	46,9	47,1	47,8	15,6	17,4	17,1	17,5	18,2	brez pogodbenih delavcev
5.	Skupaj 1+4 (v %)	52,9 6,88	57,1 7,41	52,1 6,86	53,2 7,14	53,9 7,40	18,9	20,7	18,9	19,7	20,55	brez pogodbenih delavcev
6.	nega, spremstvo, zdravstv. pregl.	1,9	2,0	1,2	2,0	2,0	0,7	0,7	0,5	0,7	0,7	
7.	porod, porodniški dopust	3,5	3,8	5,0	6,3	8,7	1,2	1,4	1,8	2,3	3,3	
8.	skupaj 6+7	5,4	5,8	6,2	8,2	10,7	1,9	2,1	2,3	3,1	4,1	
9.	vse skupaj 5+8 (v%)	58,3 7,58	62,9 8,16	58,3 7,68	61,4 8,20	64,5 8,90	20,8	22,8	21,2	22,8	24,6	

OPOMBA: Osnova za izračune je 276 delovnih dni povprečno na leto. Povprečno letno število zaposlenih v letu 1987 je bilo 724 redno zaposlenih, 21 zaposlenih po pogodbah o delu (dninarji), skupaj pa 745.

NEZGODE V ZVEZI Z DELOM — PRIMERJAVA — 1986 — 1987

	le-to	povp. št. zaposlenih		nez. na del.		nezg. na p.		skupaj		izgubljeni dnevi		resnost (št. dni na primer)		
		redni	skupaj	št.	%	št.	%	št.	%	do 30 dni	nad 30 dni			
TOZD, TOK														
TOZD Gozdarstvo	1986	97	5	102	12	11,76	—	—	12	11,76	158	213	371	30,9
NOVO MESTO	1987	90	2	92	12	13,04	—	—	12	13,04	—	—	160	13,3
TOZD Gozdarstvo	1986	88	1	89	17	19,10	—	—	17	19,10	170	130	300	17,6
STRAŽA	1987	89	1	90	11	12,22	—	—	11	12,22	—	—	181	16,5
TOZD Gozdarstvo	1986	92	4	96	15	15,63	2	2,08	17	17,71	183	45	228	13,4
PODTURN	1987	88	3	91	9	9,89	—	—	9	9,89	—	—	197	21,9
TOZD Gozdarstvo	1986	69	4	73	15	20,55	—	—	15	20,55	178	3	181	12,1
ČRMOŠNJICE	1987	68	3	71	14	19,72	1	1,41	15	21,13	—	—	294	19,6
TOZD Gozdarstvo	1986	89	—	89	14	15,73	1	1,12	15	16,85	197	44	241	16,1
ČRNOMELJ	1987	84	1	85	15	17,65	1	1,18	16	18,82	—	—	432	27,0
TOK Gozdarstvo	1986	61	4	65	6	9,23	—	—	6	9,23	70	—	70	11,7
NOVO MESTO	1987	63	3	66	5	7,58	—	—	5	7,58	—	—	159	31,8
TOK Gozdarstvo	1986	48	—	48	6	12,50	—	—	6	12,50	34	—	34	5,7
ČRNOMELJ	1987	42	1	43	3	6,98	—	—	3	6,98	—	—	41	13,7
TOK Gozdarstvo	1986	35	3	38	4	11,11	—	—	4	11,11	84	69	153	38,3
TREBNJE	1987	35	3	38	3	7,90	—	—	3	7,90	—	—	89	29,7
TOZD Gradnje	1986	74	1	75	4	5,33	—	—	4	5,33	57	11	68	17,0
	1987	74	1	75	3	4,00	—	—	3	4,00	—	—	117	39,0
TOZD Vrtnarstvo in hortikultura	1986	31	—	31	1	3,23	—	—	1	3,23	27	—	27	27,0
DSSS	1987	29	—	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1986	61	4	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1987	62	3	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
SKUPAJ GG	1986	745	26	771	94	12,19	3	0,39	97	12,58	1158	515	1673	17,3
	1987	724	21	745	75	10,07	2	0,27	77	10,34	—	—	1670	21,7

Sestavil: Bogomir Špiletič, varn. inž.

Slovenski izvozniki

Narodna banka Slovenije je pripravila seznam 200 slovenskih izvoznikov v letu 1987. Po velikosti je na prvem mestu IMV Novo mesto z 260 milijardami dinarjev, ker pa je tudi velik uvoznik (252 milijard din) izvoz presega uvoz le za 8 milijard

dinarjev.

Po prigrisodarjenih devizah je uspešnejši drugovrščeni SOZD Elektrokovinske industrije, ki je izvozil za 244, uvozil pa za 188 milijard, kar da presežek 56 milijard dinarjev.

Zanimivo je, da je v tem seznamu na 146. mestu tudi GG Novo mesto z 1,9 milijarde izvoza in 0,17 milijarde uvoza, s presežkom izvoza nad uvozom 1,77 milijarde. GG Novo mesto je med gozdnimi gospodarstvi v Slo-

veniji prvo, za njim so GG Maribor (155. mesto, 1,7 milijarde izvoza), GG Ljubljana (167. mesto, 1,5 milijarde), Soško GG Tolmin (169. mesto, 1,4 milijarde), GG Brežice (170. mesto, 1,4 milijarde) in GG Celje (196. mesto, 0,8 milijarde). Seveda naštetih zneski v izvozu niso vse možnosti gozdnih gospodarstev za izvoz, saj vemo, da je izvoz lesa s predpisi omejen.

Med močne izvoznike šteje tudi

lesna industrija Slovenije, ki največ izvažata prek Slovenijalesa in Unilesa, kamor je vključen tudi Novoles. SOZD Uniles je na petem mestu s 121,6 milijardami izvoza, Slovenijales pa na 8. mesto z 79,7 milijardami.

Uniles med vsemi podjetji v Sloveniji ustvarja največji presežek izvoza nad uvozom, kar 74 milijard, Slovenijales pa je v tem pogledu na tretjem mestu s presežkom 38 milijard dinarjev.

Važnejši sklepi z občnega zbora našega dita

PODALJŠAN MANDAT

Na občnem zboru dita gozdarstva Novo mesto 15. januarja je bil dosežanemu izvršnemu odboru zaradi uskladitve z občnim zborom ZDIT gozdarstva Slovenije podaljšan mandat do srede leta 1989. Torej bo odbor še naprej deloval v naslednji sestavi:

1. Slavko Klančičar, dipl. inž., TOZD Podturn (predsednik)
2. Andrej Pečavar, dipl. inž., DSSS (tajnik)
3. Vinko Vidrih, dipl. inž. — TOZD transport in gradnje (blagajnik)
4. Vili Turk, dipl. inž. — TOZD Novo mesto (član)
5. Janez Blažič, dipl. inž. — TOZD Novo mesto (član)
6. Ivan Plut, dipl. inž. — TOZD Črmošnjice (član)
7. Brane Štublar, dipl. inž. — TOZD Črnomelj (član)
8. Robert Vogrinc — TOK Črnomelj (član)
9. Stane Pirc — TOZD Straža (član)
10. Andrej Kastelic, dipl. inž. — TOK Trebnje (član)

11. Janez Penca, dipl. inž. — predst. upokojencev (član)

PROGRAMSKE USMERITVE DITA GOZDARSTVA NOVO MESTO

— Upoštevati program ZDIT gozdarstva Slovenije in z njim usklajevati svoje delo.

— Društvo se bo živahneje povezovalo s sosednjimi društvi (gozdarskimi, lesarskimi in drugimi), SZDL in šolami, zlasti za priljubljenost gozdarstva.

— Društvo naj si prizadeva, da bi izobraževanje spet dobilo svojo veljavo in da bi poklic gozdarskega tehnika in inženirja imel tisto mesto, ki mu gre. Tudi glede OD. To bo možno doseči z vestnim in strokovnim delom.

— Društvo naj prevzame posredovanje in vodstvo tistih strokovnih obiskov, ki jih organizirajo drugi diti. Ekскурzije iz inozemstva gredo prek DSSS. Vse ostale stike in obiske domačih, zlasti sosednjih gozdarjev, organizirajo TO same.

— Obveščati in osveščati o poškodbah gozdov vse tiste, ki povzročajo umiranje gozdov in okolja. Nastop v javnosti.

— Več sodelovati v tednu gozdov. Pri oblikovanju vsebine tedna gozdov pritegniti tudi lesarje. Tednu gozdov dati v javnosti večji poudarek.

— Izobraževanje gozdnih posestnikov.

PROGRAM DITA S PODROČJA IZOBRAŽEVANJA ČLANOV

1. Predavanje gozd in čebelarstvo (predavatelj inž. Šivic; predvideno v marcu, aprilu; zadolžen Štublar).

2. Izobraževanje v zasebnem sektorju (zadolžene strokovne službe pri DSSS; točen datum ni določen).

3. Ogled gozdne učne poti v Podturnu (ogled filmov; zadolžena Klančičar-Dular).

4. Strokovna 4-dnevna ekscurzija v Grčijo (v maju; zadolžen ožji odbor dita).

5. Dvodnevni pohod po odseku evropske pešpoti od gradu Snežnik do Klane (v juniju; zadolžen Pirc).

6. Novejša spoznanja o redčenju (v septembru; v sodelovanju z gozd. fakulteto; zadolžen Piškur).

7. Ogled na terenu, obisk pragozda Pečke in polharija (v oktobru; organizator tozd Straža).

8. Praktična uporaba fotogrametrije (v novembru; za predavatelja zadolžen J. Sašek).

Dokončen predlog je bil oblikovan po predlogih z občnega zbora in komisije za sklepe na prvi seji izvršnega odbora.

SLAVKO KLANČIČAR, dipl. inž.

Naše gore list

Ni še dolgo, ko je bila v Metliškem muzeju, to je v Ganglovi galeriji, razstavljena svetovno znana slikarka Tinca Stegovec. Razstavljala je že skoraj v vseh evropskih državah, v Ameriki in na Kitajskem.

Slikarka je naše gorje list. Rojena je bila na Planini pod Mirno goro 8. aprila leta 1927. Obiskal sem njeno razstavo. Grafike so zanimive, predstavljajo neke vrste gibanje in prometna sredstva. Z umetnico sem tudi govoril. Povedala je, da so bili njeni starši učitelji. Zaradi fašističnega nasilja so se po prvi svetovni vojni iz Trsta preselili na Planino. Tu sta starša poučevala v osnovni šoli, toda ne

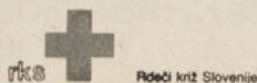
dolgo. Še ni bila stara dve leti, ko so se preselili v Litijo in od tu v Ljubljano, kjer je študirala tudi pri profesorju Božidarju Jakcu.

Zelo dobro je seznanjena z umiranjem gozda, kakor tudi s krajino, kjer je bila rojena, to je Planino in okolico.

Govorila je o pomembnosti sadja in pridelkov za prehrano, ki niso okuženi s kemičnimi sredstvi in o škodljivem delovanju le teh na človeški organizem.

Obiska je bila vesela, še posebno zato, ker sem bil prvi iz njene rojstne vasi, ki je obiskal njeno razstavo. Ponosen sem bil tudi sam, ker je bila prav na mojem delovnem področju, torej v odročni vasi, ki je skoraj več ni, rojena velika umetnica.

FRANC JANEŽ

STE PRIPRAVLJENI Z DAROVANJEM KATEREGA SVOJIH ORGANOV REŠITI ŽIVLJENJE SOČLOVEKU?

S sprejetjem Zakona o presajanju delov človeškega telesa v zdravstvene namene je tudi v Sloveniji pravno urejen nadaljni razvoj tega področja zdravstvenega varstva. S tem je dana možnost, da se ljudje že za življenje sami odločijo in dovolijo, da po smrti dele njihovega telesa uporabijo za preživetje oziroma povrnitev zdravja svojcu, sorodniku ali sočloveku.

Uspešnemu presajanju krvi, ki se je začelo pred več kot sto leti, so sledila nova medicinska spoznanja, ki omogočajo presajati dele kože, ožilja, kostnega tkiva, očesno roženico, ledvice, jetra, trebušno slinavko, pljuča in srce. Medicinski znanosti je prav tako uspelo rešiti probleme, ki nastajajo pri presajanju organov zdravega človeka bolniku iz najožje družine in tiste ob odvzemu organa po smrti darovalca in presaditvi tega organa obolelemu človeku.

Najdlje je v praktičnih možnostih presajanja organov prišla medicinska znanost pri presajanju ledvic, saj je bolnikov, ki jim iz najrazličnejših vzrokov dokončno odpovejo ledvice, veliko. Zdravljenje je možno le z dializo, ki bolniku sicer pomaga živeti, vendar ga dokaj omejuje in celo izpostavlja dodatnim nevarnostim. Za nekatere bolnike je presaditev organa edina možnost za preživetje, za druge je možnost daljšega in bistveno kakovitejšega življenja.

V naši samoupravni družbi smo že v marsikateri stiski dejavno dokazovali solidarnost in plemenitost do ogroženega sočloveka. Zato se bo marsikdo gotovo odločil tudi za to plemenito dejanje in dovolil, da po smrti uporabijo dele njegovega telesa za zdravje sočloveka.

Če se boste odločili za tako dejanje, boste prejeli izkaznico, ki jo pazljivo preberite, izpolnite, podpisite in jo imejte vedno pri sebi. Ta izkaznica bo dokazilo vaše odločitve in hkrati podlaga za izpolnitev vaše volje. Svojo odločitev lahko izrazite katerikoli organizaciji Rdečega križa Slovenije, morda takrat, ko se boste udeležili krvodajalske akcije ali ko boste pri zdravniku. Lahko pa to storite tudi v svoji krajevni skupnosti ali organizaciji združenega dela.

Za plemenitost se vam v imenu bolnikov – prejemnikov iskreno zahvaljujemo in vam zagotavljamo, da bo vaša odločitev izpolnjena v skladu z etičnimi, medicinskimi in pravnimi načeli.

Predsedstvo Skupščine Rdečega križa Slovenije

Januar 1987

IZKAZNICA DAROVALCA

V PRIMERU SVOJE SMRTI PODARJAM ORGANE SVOJEGA TELESA, DA BI POMAGAL BOLNIM PREŽIVETI IN JIM POVRNITI ZDRAVJE

DAROVANJE ORGANOV REŠUJE ŽIVLJENJA!

Podpis darovalca: Datum:

Izkaznico imejte vedno pri sebi.

S podpisom te izkaznice pristajam, da v primeru smrti podarjam:

- a) katerekoli dele svojega telesa
- b) naslednje dele svojega telesa:

Priimek in ime:

Rojen: (dan, mesec, leto)

Naslov:

V primeru nesreče obvestite (priimek in ime):

tel:

Kako spomladi podaljšati čas pogozdovanja

Nekoč smo imeli v tozdu Gozdarstvo Podturn v višjih predelih Kočevskega Roga, na nadmorski višini od 600 do 750 m, nekaj manjših gozdnih drevesnic. Tako an primer na Pogorelcu, Daleč hribu, v Podstencih (dve) in na Kunču, verjetno pa v prejšnjih obdobjih še kje. Merile so od 2 do 6 arov. Na dobrih tleh v ograjenih vrtačah smo pridelovali dobre sadike, zlasti smreke, ki smo jih v istem revirju tudi posadili. Vzgojene so bile iz doma nabranega semena in prilagojene istim podnebnim in rastiščnim razmeram. Seveda smo vsa dela opravljali ročno: Človeško delo pa je postajalo čedalje dražje in taka proizvodnja sadik negospodarna.

Po letu 1963 smo začeli te drevesnice opuščati in proizvodnjo prenesli v dolino. Razširili smo že obstoječo drevesnico v Rožeku na najboljša kmetijska zemljišča podturnskih kmetov. Mnogo hude krvi je bilo zaradi tega. Toda sedaj je vse pri roki, od delovne sile do vodovoda za škropljenje v času suše, možnosti za uporabo strojev pri obdelavi zemljišča in zaščiti sadik so zelo dobre.

Pokazalo pa se je nekaj čisto drugega. Višji predeli Roga so včasih tudi do konca aprila pod snegom. V dolini je že dolgo pomlad, vse je ozelenelo, tudi sadike v drevesnici so pognale. Pravega časa za pogozdovanje v takih primerih skoraj ni.

Razmišljali smo o tem in ugotovili, da bi s prvočasnim izkopom in shranjevanjem sadik na hladnem lahko pričetek vegetacije nekoliko zavrl. No, tega se seveda že dolgo poslužuje večje drevesnice, ki imajo za to ustrezne hladilnice. Mi pa problem rešujemo tako, da spomladi izkopane sadike, ko popki še niso nabrekli, odpeljemo v Rog. Nekje v bližini mesta, predvidenega za pogozdovanje, poiščemo na senčnem kraju primerno vrtačo. Izkopljemo jarke, razvežemo šope in sadike začasno zakopljemo. Da bi odpadlo ponovno štetje, s količki označimo, od kje do kje je zakopano po 50 oziroma 100 sadik.

Včasih pa sneg prav tam, kjer naj bi sadili, še ni skopnel in tega zato ni možno storiti. Spomnili smo se na v neposredni bližini naše drevesnice nahajajočo se kraško jamo Jazbino. Leži na nadmorski višini 190 m. Razmere za shranjevanje v njej so idealne. Takoj pri vходу je zemlja, v katero zakopljemo sadike. Temperatura zraka je poleti in pozimi enaka, to je med 9 in 10°C. Zračne vlage je dovolj, saj ponekod s stropa kaplja voda. Prav do jame vodi pot in je možen prevoz s kombijem ali celo s traktorjem. Ob hitrem delu s sadikami in zaradi dežja, ki običajno zadnja leta vedno obilo pada v maju, je uspeh pogozdovanja tak kot pri normalnih sadikah. Tako smo možnost

pogozdovanja zavlekli do 15. maja.

Omenil bi še to, da so na začetku jame celo vzdana vrata, ki se dajo zakleniti. To je pomembnejše takrat, ko imamo tu shranjene kakšne redkejšje in dražje sadike, primerne tudi za vrtnarstvo in bi jih lahko kdo vzel. Letnica 1887, vklesana v kamen nad vrati, kaže, od kdaj je odprtina zaprta. V prejšnjem stoletju je jazbino uporabljala pivovarna iz bližnje Soteske za hlajenje in shranjevanje piva, med vojno pa so imeli v njej partizani meso. Več o zgodovini in opisu notranjosti piše v turističnem prospektu zdravilišča Dolenjske Toplice, ki ga je že leta 1903 napisal Pavel pl. Okrog.

Na travniku, pod visokim cerom pred jamo, smo gozdarji že večkrat imeli tekmovanje sekačev. Ta naravna posebnost je vključena tudi v bodočo gozdno učno pot.

Že nekaj let tako v tej naravni jami shranjujemo poleg sadik za pogozdovanje tudi dvoletne semenke za strojno pikiranje v drevesnici. Sadike pridejo tako v zemljo sveže in ne napol posušene. Precej dlje časa pa so v poletni pripeki uporabne tako shranjene tudi butarice jelovih vejic za izdelavo svežih žalnih vencev. To dobro vedo naši vrtnarji, ki se tega redno poslužujejo in imajo v jami vedno veliko zalogo.

Vem, da nisem v zvezi z zadrževanjem pričetka rasti sadik in podaljševanjem časa pogozdovanja odkril nič novega. Morda pa se bo kdo, ko bo prebral ta članek, spomnil, da ima tudi sam v bližini podobno prirodno hladilnico, ki mu bo prišla prav.

SLAVKO KLANČIČAR, dipl. inž

Novice iz Podturna

Lepo vreme v januarju so naši gradbinci iz tozda Transport in gradnje izkoristili za gradnjo ceste do nekdanje Baze 21 na Kraguljem vrhu. Dolga je okoli 1300 metrov. Prvih 250 metrov poteka po našem območju, preostalo pa je Črmošnjiško. Cesta

se začena pri nekdanji brunarici pod Kraguljim vrhom, vodi mimo ukinjenega mrhovišča za medvede in konča pri nekdanjih barakah, od katerih pa ni sedaj prav nič videti. Takoj, ko bo cesta gotova in bo vreme dopuščalo, bodo nekeje iz Kočev-

ske reke pripeljali že izdelano barako, ki je posnetek nekdanje iz časov NOV. Predlog za delno obnovo Baze 21 je dal odbor za urejanje Roga.

★★★

12. januarja smo se na pokopališču pri Loški vasi za vedno poslovili od našega nenadno umrlega upokojenca Franca Strune iz Meniške vasi (roj. 3. jan. 1933), nekdanjega gozdnega delavca. V imenu naše skupnosti se je od njega pri odprtem grobu poslovil in se mu zahvalil za vse delo predsednik delavskega sveta Metod Rom.

★★★

V osnovni šoli Baza 20 Dol. Toplice je bila 20. januarja vsakoletna predstavitev gozdarstva, možnosti za šolanje in zaposlitve. O tem sta učencem 7. in 8. razreda govorila sekretar DO Lado Javornik in pisec teh vrstic, vodja našega izobraževalnega centra Tone Kruh pa je zavrtil filma »Noben gozd ni navaden gozd« ter »Poklici v gozdarstvu«. Poslušalci so bili malo razočarani, ko so izvedeli, da gozdarskih tehnikov letos ne bomo štipendirali.

★★★

V ponedeljek, 25. januarja, sta dve skupini, skupaj šest sekačev ter šest gojitevljev, pričeli s sečnjo in pripravo tal za pogozdovanje na nekdanji vaški gmajni pri Dobindolu. Načrtovali smo sicer, da bodo šli tja takrat, ko se v Rogu zaradi snega ne bi dalo delati, toda muhasto vreme brez snega je dober namen predrugačilo. Površine je okoli 6 ha. Gre za pogozdovanje, ki bo plačano iz sredstev republiškega sisa za razširitev reprodukcije, Škoda da sedaj, v času, ko primanjkuje lastne denarja, za gojenje nimamo več takih površin.

★★★

26. januarja se je oglasila pri nas na upravi tričlanska ekipa RTV Ljubljana, ki snema film in nadaljeavko o gozdarju in izumitelju ladijskega vijaka Jožefu Ressleru. K nam jih je pripeljal Janez Gašperšič iz DSSS, ki je bil prepričan, da se bo pri nas najlažje dobilo dobre statiste — voznike vprege, konje in kakšen star voz. Odpeljali smo se na teren, kjer sta si inž. Lipužič in producent Igor Pobejgajlo ogledala primerno mesto za snemanje. Našli smo ga zaenkrat pri jasi ob stari ramposki cesti. No, zadnjo besedo o tem bo imel še režiser.

★★★

Prve dni februarja smo istočasno s Stražani tudi mi dobili iz rednega načrta investicij nabavljeno lahko prikolico za osebno vozilo. Potrebovali jo bomo za prevoz sadik, goriva, gum in še česa. Seveda bo potrebno pred tem na vlečna vozila pričvrstiti priključke.

★★★

Sneg do nižin, ki so ga obljubljali vremenoslovci za 8. februar, je prišel z enodnevno zamudo. Vse, ki že pridno obrezujejo v vinogradih, je pravzaprav presenetil. V dolini je bil sneg južen, pri pogorelskem križu pa smo namerili 13 cm suhega snega. Gradbinci so pluzili do Lukovega doma in nazaj.

★★★

Miner Rajko Kumelj je 15. februarja s svojo skupino pri širjenju poti, ki vodi proti razvalinam Rožeškega grdu, našel dve okrog 5 kg težki topovski granati. Ležali sta prav nasproti naše menze in upravne stavbe. Nevarni »sosed« smo takoj odstranili. O tem smo obevestili tudi postajo milice.

★★★

Po daljšem času se nam je z lepo razglednico Dojranskega jezera ob grški meji oglasil naš sodelavec, gozdarski tehnik Janez Božič. Vojaški rok sedaj služi v Makedoniji. Njegov pripis, da se gre vojaškega turista, pa najbrž velja le za tisti dan, ko je dobil prosto.

★★★

Slabo vreme 24. februarja smo izkoristili za sestanek vseh delavcev in občni zbor našega sindikata. Predsednik novo izvoljenega izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata našega tozda je postal Dušan Stojčič, tajnik Anton Avguštin ml. in blagajničarka Milena Čibej. Čestitamo! Obravnavali smo tudi poslovanje v preteklem letu in smernice za naprej.

★★★

Potem ko je izkoristil svoj letni dopust, se je 29. februarja samo še za en dan oglasil na delu v pisarni revirni vodja Jože Berus. Že naslednjega dne je naš vestni in dobri sodelavec Jože po izpolnitih 41 letih delovne dobe odšel v zaslužni pokoj. Omenil bi še, da je lansko leto praznoval tudi 60-letnico življenja. Želimo mu še naprej mnogo zdravja in da bi svoja upokojenska leta čim lepše preživel.

★★★

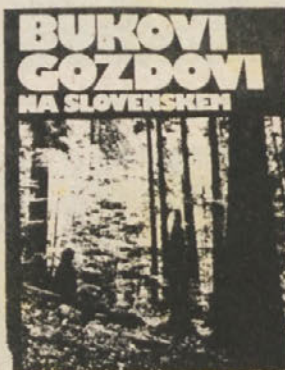
Na izpraznjeno mesto revirnega vodje v revirju Pogorelec je bil že 1. februarja postavljen gozdarski tehnik Branko Turk. Ta je dosedaj opravljal dolžnosti in naloge delovodje in mu je torej delo v revirju dobro poznano.

SLAVKO KLANČIČAR, dipl. inž.

MONOGRAFIJA, NA KATERO SMO LAHKO PONOSNI

Lojze Marinček:

BUKOVI GOZDOVI NA SLOVENSLEM

Knjiga opozarja na drevesno vrsto, ki je in ki še vedno močno vpliva na naravo naše krajine in njeno življenje z namenom, da bi dojeli vrednote bukovega gozda in kaj pomeni neka drevesna vrsta v nekem fitogeografskem in nacionalnem prostoru in to danes, ko je v naši hiši že atomska energija postala stvarnost in nevarnost hkrati. Knjiga prihaja v trenutku, ko so razmere tako dozorele, da kaže v Sloveniji zastaviti enakovreden dialog dveh: človeka in narave kot dveh enakovrednih partnerjev pri oblikovanju zdravih pogledov na naravo našega prostora. V mnogočem poljudno-znanstveno napisana besedila bodo s privlačno ilustracijo znatno prispevala k razrešitvi kroga bralcev in somišljenikov. Za ohranitev narave in njenega gozda pa so nam somišljeniki še kako potrebni. Knjiga je nastajala v gozdovih, ko je pisec osebno spoznaval bukove gozdove v Sloveniji. Pisal je s predanostjo opazovalca in z

zavzetostjo občudovalca gozdov in slovenskega patriota hkrati.

Knjiga je vezana v platno, z barvnim ščitnim ovitkom, polna črno-belih in barvnih fotografij in risb. Format 24,5 cm x 31 cm.

Cena 54.000 din. Posamezni kupci jo lahko plačajo tudi v obrokih (4).

Knjigo dobite v vseh knjigarnah po Sloveniji, naročite pa jo lahko na naš naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Celovška 43.

LUBADAR
resno ogroža naše gozdove

LASTNIKI GOZDOV
sodelujte z gozdarji na terenu in
hitro ukrepajte pri zatiranju škodljivcev.
To je najmanj, kar lahko storite
za svoj gozd.

DOLENJSKI GOZDAR

Glasilo izdaja delavski svet gozdnega gospodarstva Novo mesto — Odgovorni urednik ing. Janez Penca. Uredniški odbor: Mirko Bajt, Franc Bartolj, Tone Fabjan, ing. Jože Falkner, ing. Slavko Klančičar, Uroš Kastelic, Matija Mazovec, ing. Jernej Piškur, Janez Šebenik, Abgelbert Tesari. Izhaja enkrat na mesec v 1100 izvodih. — Uredništvo: Novo mesto, Guščeva 15 — Časopisni stavek, filmi in prelom DIC Novo mesto, TOZD Grafika; tisk Tiskarna Novo mesto.